

LA CIUTAT DE SOLSONA I ELS 400 ANYS DEL BISBAT

Enric Bartrina

En voler celebrar els 400 anys de la creació del bisbat, s'ha triat com a eslògan: «Solsona, una Església jove» (1). Certament que és així, ja que és el bisbat més jove de les vuit diòcesis de Catalunya, ja que des de 1593 no se n'ha creat cap més; però, també, perquè vol ser una Església missionera i dinàmica, capaç d'estar present en els goigs i les angoixes dels homes d'avui, amb un amor il·lusionat, propi d'una Església jove.

Les causes de la creació del bisbat (2) les podríem resumir dient que a finals del s. XVI el sud de França estava infestat d'heretges protestants, i que les seves incursions cap a la nostra terra es feien insuportables. També els bandolers creaven a la muntanya catalana una situació de guerra civil. A més, un intens corrent migratori de francesos provocava la por de contagi protestant. Per altra banda, el concili de Trento potenciava la funció de la diòcesi per dur a terme la Contrareforma (3). Caldria destacar també que la diòcesi d'Urgell, pel fet de ser tan extensa, era difícil de governar. Tot això va fer decidir el rei Felip II a demanar un nou bisbat, com un baluart de contenció de l'heretgia (4).

Era el primer d'agost de 1593 quan el papa Climent VIII accedia a la petició del rei i creava el nou bisbat de Solsona, promovent la vila de Solsona a la categoria de ciutat i convertint l'església de l'antic monestir de canonges augustinians en catedral, sota la mateixa advocació de Sta. Maria (5).

Solsona i la creació del bisbat

Si la creació del bisbat és un fet important per a tota la diòcesi, molt més ho és per a la ciutat de Solsona, que hi jugà un paper principal en la seva creació i conservació. Coneguda la intenció del rei, Solsona es mou i envia a Madrid una comissió formada pel prior de St. Llo-

renc, Francesc Coll, i el senyor Joan Pla, de Montornès, home versat en lleis, per aconseguir que la nova seu episcopal s'estableixi a Solsona i no a Balaguer o a Manresa, tal com aquestes ciutats també pretenien.

Els dos comissionats, a més del document de presentació que portaven, tenien instruccions molt concretes del que havien de fer: persones a visitar, estrenes (propines) que podien oferir, espio-

natge per conèixer el memorial de Manresa i de Balaguer... Finalment, el 19 de març de 1590, Felip II demana a Roma la creació del bisbat. En la carta que envia al seu ambaixador, escriu que elegix «Solsona como la más cómoda y conveniente de todas las demás (Balaguer o Manresa) por las causas y razones que se contiene en papel que desto trata». Però aquest «papel» no s'ha conegut mai i, per tant, tampoc les raons que el rei exposava.

Plànol de la ciutat de Solsona el s. XIX, reclosa dins de les muralles.

La creació del bisbat va ser lenta. No es va saber res de cert fins que el 4 d'agost de 1594 va arribar a Solsona la notícia del nomenament del Dr. Lluís Sans de Còdol i Manegat com a primer bisbe. Uns dies abans Felip II confirmava a Solsona la categoria de ciutat, que el Papa ja li havia donat. L'alegria va ser gran. Se celebraren festes «com les de Nadal». El rector de Solsona estava tan emocionat i nerviós que posà una nota explicativa en el llibre de defuncions, i en el mateix llibre escrivia: «*Lo primer ciutadà que nasqué fou una filla de Perot Rotés*». S'adonà de l'equivocació, ho rectificà i ho passà al llibre de baptismes (6). L'objectiu s'havia aconseguit: els esforços del municipi havien valgut la pena.

Com era Solsona a finals del segle XVI

Els còsols de Solsona, l'any 1590, feren arribar al rei, Felip II, un informe (7) dels avantatges que tenia Solsona per ser designada capital del nou bisbat. En el primer moment, aquest informe semblava que tenia poca credibilitat, a causa del to ponderatiu en què s'expressava. Certament que exagera quan diu que hi havia 600 focs (8), i que addueix raons sense gaire transcendència, com el clima o la intel·ligència i salut de la gent, però en altres aspectes ens situa amb precisió

i rigor com era Solsona quan es va crear el bisbat.

El memorial descriu les muralles de la ciutat, amb les seves vint-i-una torres, els nou portals, les deu places, les quatre fonts, la torre de les hores, els hospitals de Llobera i el de Pere Martir Colomé, que s'estava construint, i moltes cases ben obrades de cavallers i de mercaders molt rics. Fora les muralles hi havia el raval, amb cases i horts a prop de la Ribera. Per altres informacions (9) coneixem l'existència del convent dels Caputxins a sota el Castellvell, les quatre creus de pedra que voltaren la ciutat, la celebració anual de quatre fires...

Però allà on l'informe de l'ajuntament de Solsona s'allarga més és en la descripció del monestir de Sta. Maria: «*Hi ha una església molt gran, adornada amb més de 40 altars. Hi caben més de 700 persones*». En parlar de la sagristia, ens detalla tots els objectes d'art que s'hi guarden. Al claustre de la Col·legiata hi situa «*la capella a on està la imatge de Ntra. Sra. del Claustre, la qual fonch trobada dins lo pou, que està al costat de dita capella*». Al campanar hi ha vuit campanes, amb el seu rellotge que toca quarts i hores. L'orgue és «*dels millors i més fornit de música que hage en tot Catalunya*».

L'abadia, sotmesa directament a la Santa Seu *vere nullius*, té una renda de 3.000 lliures, i una jurisdicció plena sobre 22 batllies. Formen el capítol del

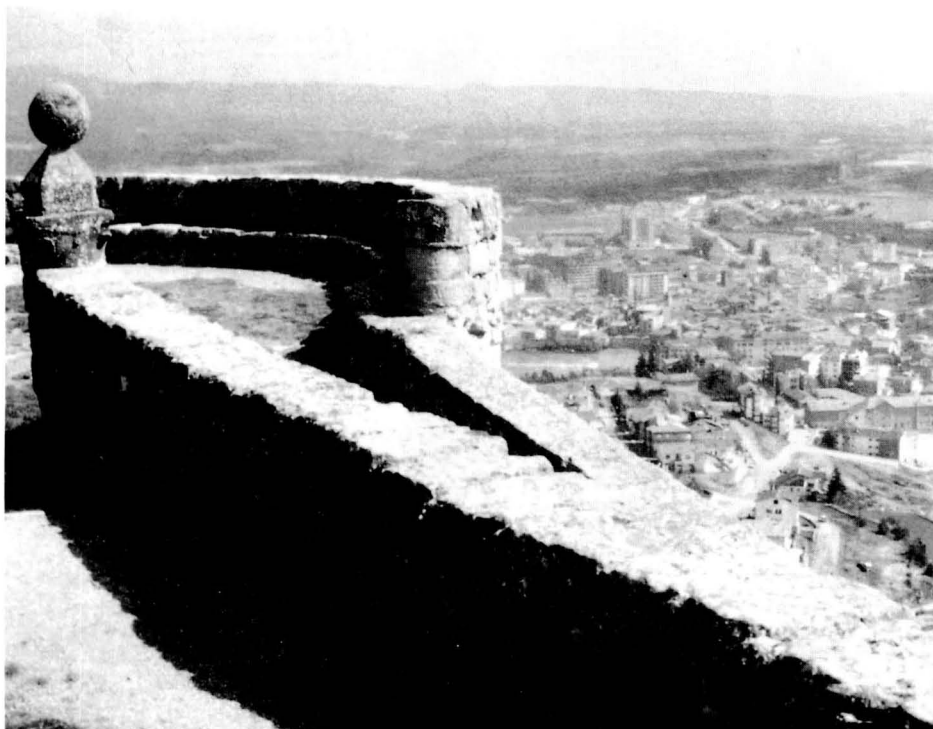
monestir 15 canonges i 40 beneficiats. Els abats tenien dret de presentació sobre més de 80 esglésies. Amb tot això, ens podem explicar que Felip II elegís «*Solsona como la más cómoda i conveniente de todas las demás...*».

Solsona i la restauració del bisbat

Amb les Guerres Carlines la ciutat de Solsona quedà destruïda (10). A nivell d'Estat, el 1834, es trenquen les relacions amb el Vaticà. El bisbe de Solsona, Joan-Josep Tejada, mor l'any 1838, i no es nomena nou bisbe. Amb el Concordat del 1851 es va suprimir la diòcesi. La seva recuperació representa una lluita que durà més de quaranta-quatre anys contra les decisions del govern central. Caldria destacar el paper que va tenir-hi el seminari, els vicaris capitulars, totes les parròquies del bisbat i la intervenció decidida i valenta de l'ajuntament de Solsona, que se serví de tots els mitjans de què disposà per tal d'influir a Madrid. Consta que va enviar-hi més de sis delegacions. En una d'elles es va arribar a proposar que es restaurés Solsona, en comptes de crear-se el nou bisbat de Madrid.

Quan la qüestió quedà reduïda per part del govern a una dificultat purament econòmica, una comissió de Solsona formada per Ramon Bonany, alcalde, Dr. Segimon Serra, degà, i l'advocat Domènec Valls, secretari de l'ajuntament, arribà a Madrid i lliurà un informe a la reina regent, en el qual se li notificava que el nomenament d'un bisbe per Solsona no resultaria carregós a l'erari públic, ja que amb l'aportació dels fidels del bisbat s'havia recollit un capital de 200.000 ptes. per pagar-se el seu bisbe. A la subscripció diocesana, la ciutat de Solsona va contribuir-hi amb un total de 39.324 pessetes (11).

El nomenament, el 1895, del Dr. Ramon Riu com a bisbe administrador apostòlic, independent de la mitra de Vic, amb caràcter residencial (12), fou un esclat d'alegria per a tot el bisbat. El bisbe Valentí Comellas, fill de Casseres, amb el seu enginy i esforç, ajudat pel cardenal de Tarragona, Vidal i Barraquer, aconseguí la restauració plena del bisbat de Solsona, el 1933, en temps de la II República. Aquesta llarga i tenaç lluita per la recuperació de la diòcesi representa per a Solsona una de les pàgines més brillants de la seva història.

Solsona des de Castellvell.

Intents de divisió actuals

Quan els solsonins senten a parlar de canvis de bisbat o de nous límits se'ls posen els cabells de punta. Encara recordem la pica-baralla entre el Dr. Antoni Llorens, arxiver de Solsona, i el Dr. Josep M. Gasol, arxiver de Manresa (13), quan pels anys 1957 va haver-hi la temptativa de Manresa de promoure aquesta ciutat a la categoria de capital de bisbat, que havia de rebre el nom de Solsona-Manresa. Aquest intent no tingué èxit; al contrari: a l'hora de determinar nous límits diocesans, passaren a Solsona les parròquies de Súrria i Balsareny, juntament amb 20 petites parròquies de la Segarra.

Últimament s'ha plantejat retocar els límits del bisbat de Lleida, a la franja de Ponent, perquè les parròquies de l'Aragó passessin a Barbastro. Això també repercutiria en els límits de Solsona i Urgell. Sobre aquest fet va ser famosa la intervenció del bisbe Miquel Moncadas en la Conferència Episcopal Espanyola, el dia 26 de febrer de 1981. Va començar dient: «No acostumo a abusar de l'ús de la paraula en aquesta aula, però, com a bisbe de Solsona he de dir que desencadenar aquest cataclisme no seria ni intel·ligent, ni humà, ni cristià, ni pastoral» (14).

Conclusió

La creació d'un bisbat sempre és un full d'història interessant de repassar. Certament que hem deixat caure massa pols sobre la nostra història, però la commemoració dels 400 anys no vol ser una fàcil i simple enyorança del passat, perquè el present és massa dur i el futur és massa compromès; sinó que del record històric en volem prendre alè i embranzida, que ens permetin caminar cap a noves fites. La creació del bisbat constitueix un dels esdeveniments cabdals de la història de Solsona. Solsona i bisbat han caminat junts durant 400 anys, i junts volen continuar caminant. Solsona ha estat el cap i casal del bisbat, convertint-se en la casa pairal de tots els diocesans. És la seu catedralícia, estenent el patrocini de santa Maria a tota la diòcesi.

Si la contenció de l'expansió políticoreligiosa del protestantisme va justificar la creació del bisbat de Solsona, en justifica actualment la continuïtat la necessitat que Solsona i bisbat continuïn aportant respostes i testimonis vàlids, enmig d'un món mancat d'il·lusions i esperances. ✦

Vista general del palau episcopal i de la catedral.

ARXIU AMBIT

NOTES

1. Carta Pastoral del bisbe Mons. Antoni Deig, del 22 d'abril de 1992.
2. REGLÀ, Joan. *Els Virreis de Catalunya*, p. 3-23. També a BADA, Joan. *Situació religiosa de Barcelona en el s. XVI*, p. 30.
3. PLADEVALL, Antoni. *Història de l'Església a Catalunya*, p. 131.
4. Carta del rei Felip II a l'ambaixador de Roma, comte d'Olivares, del 19 de març de 1590, Arxiu Municipal de Solsona, lligall 136, núm. 2.
5. Butlla pontificia de Climent VIII, Arxiu Diocesà de Solsona, núm. 233.
6. Llibre d'òbits de Solsona, núm. 1, p. 290, Arxiu Diocesà de Solsona.
7. Arxiu Municipal de Solsona, lligall 136, p. 1. L'informe comença dient: «Memorial de les causes i raons per les quals la vila de Solsona pretén que lo nou bisbat se diu fer S.Mt. en lo present Principat, sia lo cap de Sta. M. de Solsona».
8. Si fem comparacions dels habitants de diferents llocs a finals del s. XVI, trobem: a Balaguer hi havia 1.400 habitants, a Vic, 2.990 i a Barcelona, 32.160. Solsona, si fos veritat aquesta data, hauria comptat amb 2.500 habitants.
9. Pot trobar-se a *Memorias de la Ciudad de Solsona y su Iglesia*, de Domènec Costa i Bofarull. També a *Diario de los Viajes hechos a Catalunya*, de Francisco de Zamora.

10. LLORENS I SOLER, Antoni. *Solsona en les Guerres del Segle XIX de Catalunya*, p. 113-143.
11. Butlletí Oficial del Bisbat, setembre de 1891.
12. Reial Decret de la reina regent Maria Cristina, del 20 d'abril de 1895. Còpia a l'A.D.S., núm. 233.
13. A.D.S., carpeta de correspondència, també expressada en diferents articles de premsa.
14. A.D.S., secció bisbes, carpeta núm. 8.

Enric Bartrina i Corominas,
director de l'Arxiu Diocesà de Solsona.